

Osnovna šola Tončke Čeč

Keršičeva c. 50

1420 Trbovlje

Turizmu pomaga lastna glava

Turizem in kultura

Kultura na naši šoli

Trbovlje, januar 2018

Osnovna šola Tončke Čeč, Trbovlje

Nastajanje raziskovalne naloge

Naša šola že lep čas sodeluje z lokalnimi društvi, ki ohranjajo, razvijajo in na mladi rod prenašajo kulturno dediščino naših prednikov. Iz tega odnosa je izšlo spoznanje, da so Trbovlje bile rudarski kraj, vendar rudarji niso le hodili v jamo kopat premog in njihove žene niso le doma kuhale in skrbele za otroke. Spoznali smo, da so počeli še marsikaj, kar je življenje delalo zanimivo in danes dojemamo kot kulturno dediščino. Zanimivo je, da so pri teh opravih pogosto odločilno vlogo odigrali otroci. To pa kaže na to, da njihovo odraščanje ni bilo le eno veliko trpljenje in pomanjkanje, ampak so svojo mladost preživljali ustvarjalno in zato zelo aktivno.

Namen raziskovalne naloge

Zaradi vsega prej povedanega se nam je zdelo primerno in potrebno, da v okviru projekta *Turizmu pomaga lastna glava* predstavimo ta vidik življenja rudarske družine. Mi sami smo se naveličali, da se življenje rudarske družine predstavlja kot eno samo veliko odrekanje in ena sama velika muka. Čutimo, da je napočil čas, ko morajo mladi spoznati, da je rudarska družina počela še kaj več kot to in to več si upamo imenovati kultura. Želimo vsem dopovedati, da rudarji niso bili le trdi in neizprosni garači v jami, da niso razmišljali le o službi, rudniku in popivanju na plačilni dan. To so razlogi, da želimo rudarja in njegovo družino predstaviti kot kulturnega delavca in kulturnega človeka, ki je svoje stvaritve s ponosom predstavil še drugim in se veselil pozitivne kritike in pozitivnega odziva.

Izbira logotipa raziskovalne naloge

V logotipu raziskovalne naloge smo prekrizali dva simbola, ki dobro okarakterizirata vsakdan rudarske družine. Kramp oziroma rudarski cepin simbolizira dejavnost, ki je družini omogočala preživetje in še kakšen užitek povrhu. Kmečke grablje pa kažejo na včasih prikrito in dostikrat pozabljeno dejavnost rudarjeve žene. Žena rudarja je namreč pogosto morala poleg vseh družinskih obveznosti oditi na podeželje in pomagati kmečkim družinam. Za opravljeno delo je dobila hrano, včasih pa tudi denar. Prav tam, na kmetiji, je pogosto dobila ideje za izdelovanje raznih praktičnih in zabavi namenjenih izdelkov in na ta način poskrbela za razvijanje kulture v samih Trbovljah. Ob tem je kulturno dediščino lepo pomešala z dediščino rudarjev in rudarstva in ustvarila specifično kulturo Trbovelj in Zasavja. Otroci so ob tem dogajanju pogosto prevzeli glavno vlogo in postali nosilci mnogih dejavnosti.

Kratek oris vsebine raziskovalne naloge

Ob pomoči lokalnih društev in ob povezavi z ljudmi iz Trbovelj in širše okolice smo zbrali veliko dejavnosti in predmetov, ki so pomagali rudarski družini preživeti sivi vsakdan in popestriti enoličnost življenja. V raziskovalni nalogi in kasneje na turistični tržnici imamo namen predstaviti le del zbranega materiala, saj nam prostor in časovni okvir dogajanja ne omogočata predstavitve vsega.

Vsebino raziskovalne naloge smo razdelili na več sklopov:

1. rudarski običaji vezani na rudarski »šiht«,
2. dajmo rudarskemu otroku možnost ustvarjanja in sproščanja domišljije,
3. kotiček za glasbeni užitek,
4. rudarsko gledališče,
5. praktični izdelki rudarske družine.

Znotraj vsakega sklopa želimo predstaviti tiste najbolj specifične dejavnosti, ki pa sicer niso edine, ki smo jih spoznali. Želimo, da obiskovalec vidi in tudi sam poskusi ustvarjati po rudarsko. To pomeni, da si bo obiskovalec določeno stvar najprej ogledal, nato po to stvar sam ustvaril in na koncu še praktično uporabil. Menimo, da na ta način lahko dobimo popolno sliko predmeta ali dejavnosti.

V prvem sklopu bomo izpostavili »skok čez kožo«. Gre za preprosto iniciacijo in inavguracijo mladega rudarskega pripravnika v pravega rudarja. Celotno dogajanje ni moglo potekati brez hrane in pijače, ki jo je rudar pripravnik moral prinesiti s seboj.

V drugem sklopu v ospredje postavljamo tri dejavnosti, ki pričajo, da rudarskemu otroku ni bilo nikoli dolgčas, saj je znal prosti čas zapolniti z ustvarjalnostjo in s sproščanjem domišljije. Iz odpadnega materiala, ki je ležal po mestu ali pa okrog hiše, so izdelovali vodne mlinčke, košarice za drobnarije in kamnite umetnine.

Tretji sklop je glasbeno obarvan. Iz različnih materialov bomo izdelali glasbila, ki so jih nekoč sami izdelali, jih tudi preizkusili in jih uporabili za glasbeno spremljavo svoje vokalne skupine, ki bo obudila že skoraj pozabljeno, nekoč ponarodelo pesem značilno za Zasavje.

Četrty sklop v ospredje postavlja stvaritve posameznikov, ki so jim dobre vile podarile gledališke sposobnosti. Taki posamezniki so pogosto ustvarili scenarije, tekst in vse potrebno za gledališko predstavo. Nemalokrat je k takšnemu projektu pristopila cela družina.

Dejavnosti petega sklopa pa potešijo sladkosnednost otrok pa tudi odraslih. Denarja je bilo sicer malo, idej pa veliko, nič manj pa spretnosti in iznajdljivosti, zato se je na mizi pogosto znašla kašna dobrota, ki pa tam ni dolgo ostala. Kar se pa zdravja tiče, so stavili na domačo lekarno in drogerijo.

Trženje raziskovalne naloge

Dejavnosti zajete v petih sklopih raziskovalne naloge smo praktično izvedli v sklopu enega od dne dejavnosti na šoli. Stvar deluje in zato želimo, da obiskovalci naše šole v praksi doživijo, kar smo sami preverili in preizkusili. V ta namen smo pripravili delavnice, ki pokrivajo pet sklopov našega raziskovanja. Obiskovalec si sam izbere delavnice, kjer želi sodelovati, delo v delavnicah poteka krožno, je pa delo v delavnici časovno omejeno. Vsaka delavnica omogoči srečanje s predmetom ali posamezno dejavnostjo, proizvodnjo ali stvaritvijo predmeta ali dejavnosti in praktični preizkus uspešnosti izdelka. Posamezniku omogoči vpogled v celoten postopek ustvarjanja.

Delavnice so prvenstveno namenjene otrokom druge in tretje triade, se pa lahko izvedejo v okviru kulturnega ali pa tehniškega dne. Delavnice se sicer dajo prilagoditi nižjim starostnim skupinam, vendar v tem pogledu še niso preizkušene. Ne izključujemo možnosti vključitve odraslih in na ta način vzpostavitve medgeneracijskega sodelovanja.

Praktični preizkus delavnic je pokazal, da se kakšna dejavnost včasih zavleče, zato pripravljamo v naši telovadnici še dodatne dejavnosti, ki obiskovalcem zapolnijo prosti čas.

Ob koncu srečanja pa sledi evalvacija dosežkov v skupnem nastopu vseh vključenih.

Izvedba delavnic

Izdelali smo časovnico izvedbe delavnic, vendar se jo da prilagoditi starosti udeležencev, velikosti posameznih skupin in željam ter zahtevam posameznih udeležencev.

8.00 prihod najavljenih udeležencev in kratek nagovor ravnateljice

8.15 kratek kulturni program, kjer uporabimo rekvizite, ki smo jih že prej izdelali, skupine pa jih bodo morale še same izdelati

8.30 predstavitev uporabljenih rekvizitov, njihovo poimenovanje, način izdelave z namenom, da se bodo udeleženci lažje odločili za izbrane delavnice

9.00 razdelitev v skupine in v delavnice

9.30 predstavitev učilnic in prostorov, kjer bodo potekale delavnice

9.50 zadnje srečanje pred začetkom dela v delavnicah z zadnjimi napotki in usmeritvami

10.00 malica v šolski jedilnici

10.15 začetek delavnic

13.45 zaključek delavnic in kosilo v šolski jedilnici

14.15 evalvacija dela in izdelanih rekvizitov v obliki skupnega improviziranega nastopa in slovo

Vabilo na delavnice s seznamom delavnic

Dediščina naših prednikov je nekaj, kar nas je skozi čas oblikovalo v to, kar smo danes. Zato naših prednikov in njihovih del ne smemo pozabiti. Znali so se zabavati, znali so si sami pripraviti zabavo in znali so sami izdelati vse za zabavo. Poskusite jih posnemati in biti oni vsaj za en dan.

Za vas smo pripravili delavnice, ki vam pomagajo obuditi čas izpred mnogo let, našim prednikom pa omogočijo preskok v sedanost.

Seznam delavnic:

1. Rudarski »šiht« in skok čez kožo
2. Rudarski otroci postanejo mojstri (vodni mlinček, košarice iz papirja, kamnite umetnine)
3. Glas preteklosti (orehova ropotuljica, tajfel gajga, piščali iz marsičesa, ribežna)
4. Rudarsko gledališče (scenaristi in igralci ste vi)
5. Rudarska kuhinja in lekarna

Delavnice so pripravljene za vse starostne skupine, za različne dneve dejavnosti in za vse, ki radi ustvarjate.

Pokličite nas, poiščite nas. Veselimo se dela z vami.

člani turističnega krožka OŠ Tončke Čeč

Predstavitev raziskovalne naloge na turistični tržnici

Na turistični tržnici bomo zaradi omejitve prostora iz vsakega sklopa oziroma vsake delavnice predstavili le eno dejavnost, ki po našem mnenju samo delavnico najboljše opredeljuje. Predstavili bomo logotip, razstavili bomo rekvizite in izdelke, ponujali izvode naše raziskovalne naloge in omogočili preizkus razstavljenih rekvizitov. Obiskovalcem bomo ponudili slaščice, ki jih pečemo v eni od delavnic, in mazila pa še kaj, kar izdelujemo v rudarski lekarni. Obiskovalec ne bo nič dobil zastonj, ampak si bo vse moral izboriti v *Zares malem kvizu* in *Zares velikem kvizu*. Kot priznanje za uspešno rešitev enega od obeh kvizov bodo obiskovalci prejeli naš logotip v obliki broške, to pa mu omogoča aktivno sodelovanje na naši turistični stojnici. Ob sami stojnici bomo postavili delavnice, kjer se bo pelo, plesalo, ustvarjalo, igralo in družilo.

Skok čez kožo

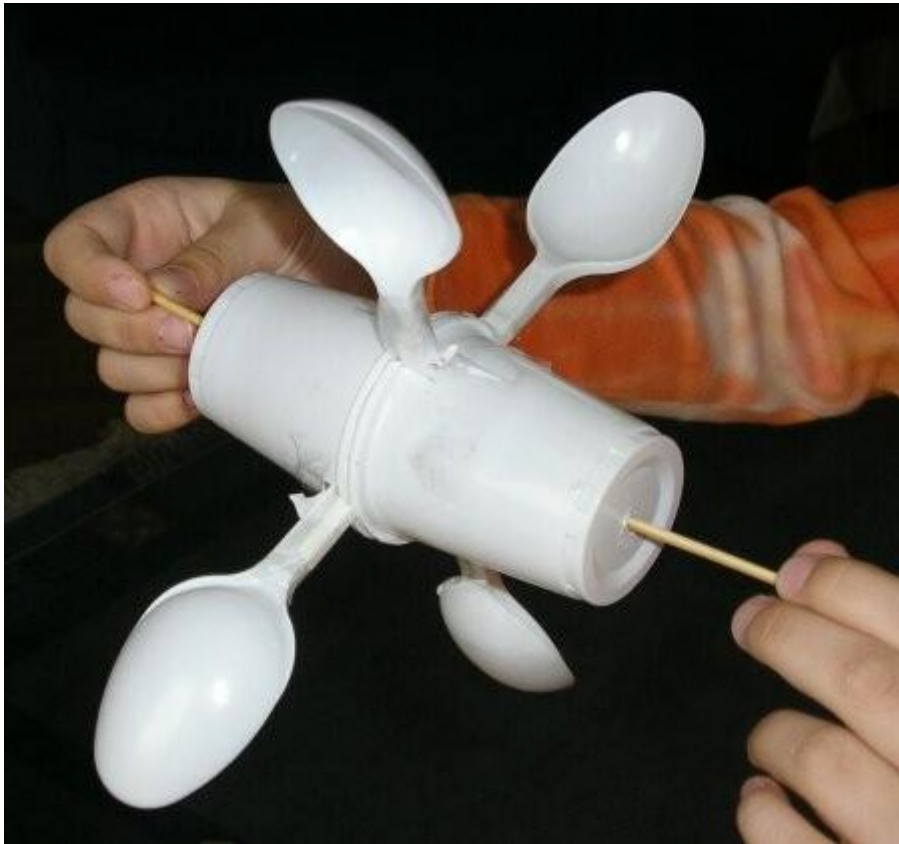
Slovenski rudarji praznujejo svoj praznik **3. julija**, v spomin na petdnevno gladovno stavko, ki so jo 3. julija 1934 začeli zasavski rudarji. Od leta 1961, ko je v Velenju v tedanji industrijski rudarski šoli končala šolanje prva generacija učencev, praznujejo rudarji svoj stanovski praznik s tradicionalnim skokom čez kožo mladih rudarjev.

Osnova običaja je bila včasih in je še danes **sprejem novincev med stare rudarje**. Po prvotnem običaju so novinci morali preskočiti rudniški jašek. Ko so odprtine jaškov postale preširoke, je skok čez jašek zamenjal skok čez kožo. Koža je kos telečjega usnja z jermenom in pasovi, ki ga je imel rudar pripasanega tako, da mu je pokrival zadnjo plat. Po drčah se je na njem spuščal v jamske prostore, varoval ga je pred vlago.

Danes pridejo novinci, oblečeni v rudarske uniforme, na sprejem v gosjem redu kot spomin na ozke jamske hodnike. Skok opravijo tako, da stopijo na sode, pred katerim dva starejša člana skupnosti držita kožo, povedo svoje osebne podatke in geslo, odgovorijo na morebitna vprašanja vodje ceremoniala, izpijejo vrček piva in skočijo s soda k svojemu botru. Novinec dobi s skokom čez kožo svojega botra, zaščitnika, ki mu svetuje pri delu in v življenjskih stiskah.

Ko vsi novinci opravijo skok, dajo svečano zaobljubo, da bodo pošteno opravljali svoj poklic in spoštovali tradicije stanu. Mlajši generaciji šolajočih rudarjev predajo ključ in svetilko, nato izpijejo vrčke s pivom in vzkliknejo: "**Naj živi nam večno, naš rudarski Srečno!**"

Vodni mlinčki

Marsikdo, ki je takole mimogrede na sprehodu opazoval veselo žuboreč potoček, je gotovo že opazil veliko moč in silo tekoče vode, ki se pokaže celo pri prav neznatnem potočku ali studenčku v drobnih vrtincih in vrelcih. Zato nas prav lahko zavede ta pojav, da to naravno vodno moč izrabimo za prijetno, zabavno igralko.

Okoli hiše leži ogromno stvari, ki nam kazijo okolico in okolju ne dajejo nič dobrega. Z malo fantazije in spretnosti se da praktično iz večine materialov izdelati preprost vodni mlinček. Tudi preizkusiti ga ni težko, saj je vedno nekje blizu tekoča voda, pa še drugi nam bodo zavidali ali pa bodo želeli, da jih naučimo te obrti. Kar pa je najpomembnejše, starši bodo pred nami imeli nekaj časa mir, mi pa pred njimi. Ne gre pa izključiti možnosti, da bomo vse to počeli skupaj, kar pa bi bilo najlepše.

Izdelki iz kamenčkov

Še ena delavnica, kjer ni potrebno veliko denarja. Potrebna je le dobra volja in veliko potrpežljivosti pri nabiranju kamenčkov. Sploh ni pomembno, kakšne oblike so, kakšna je njihova velikost ali barva. Še najmanj pomembno je, katere vrste so kamenčki oziroma kako so nastali. Pomembno je le, da jih nabere dovolj, najbolje je, če jih nabere veliko, saj jih potem imamo več kot dovolj na izbiro. Najti moramo le še prostor, kjer bomo delali, ustrezne barve, vse ostalo pa je prepuščeno naši domišljiji in spretnim rokam. Več kot nas je, bolje je, saj več glav več ve in več rok več naredi.

Izdelki iz papirja

Star odpadni papir, najboljši je tisti iz revij in iz reklamnih prospektov, zvijemo trdno v svaljke poljubnih debelin, vendar ne predebelo. Nato jih zvijemo v obliko polžka. Vedno nove in nove svaljke papirja vežemo skupaj z lepilom od dna posode proti vrhu posode spiralno v vedno večje kroge. Preden jih lepimo jih učvrstimo s ščipalko za perilo, da nam ne razpadejo. Po potrebi in želji jih okrasimo z ročaji, ki so v resnici enak izdelek, vendar bistveno manjši. Tak izdelek je dovolj trden za shranjevanje ključev in podobnih drobnarij, ki jih v stanovanju nikoli ne zmanjka.

Različni inštrumenti

Ropotuljico lahko naredi vsak in to svojo različico in to iz različnih materialov, ki jih ima na voljo. Glede na to, da je nekoč, deloma to velja še danes, na vsakem dvorišču rastla češnja ali lipa, pogosto pa tudi oreh, se rešitev ponuja kar sama od sebe. Potrebuješ dva plastična lončka ali katerikoli posodici, eno posodico napolniš z orehi in nato posodici zlepiš. Ropotuljica je narejena. Jedrca orehov poješ ali pa jih uporabiš za orehovo potico.

Tajfel gajga je inštrument, ki ga zelo težko opišemo, potrebno ga je videti. V bistvu gre za palico, na katero pričvrstimo različna ropotala in predmete, ki na svoj način oddajajo zvok. Svojo lastno verzijo tega inštrumenta bomo prinesli na turistično tržnico in ga tam preizkusili.

V inštrument bomo preoblikovali tudi ribežen in se nanj naučili zaigrati. Služil nam bo za spremljavo pesmi, ki jo bodo zapele kmečke žene.

Piščali bomo izdelali iz različnih materialov, ki jih je povsod polno.

Inštrumente, ki jih bomo izdelali, bomo tudi v praksi preizkusili. Ustvarili bomo šolsko skupino kmečkih žena, ki bodo zapele staro ponarodelo pesem *Jaz pa sem mislil, da bom gospod*. Z inštrumenti bomo poskušali ustvariti glasbeno podlago za omenjeno pesem. S svojimi glasovi bodo pomagali tudi fantje.

Gledališka igra

Predstavili se bomo z lastno gledališko igro, ki jo pripravljamo prav za ta namen. Zgodba gledališke igre si za osnovo vzame rudarja izven »šihta«, ko pride domov iz rudnika, kjer je garal kot črna živina. Kot gospodar si lahko privošči več kot mu pripada, družina pa ga pri tem podpira, čeprav v današnjem času česa takega ne bi sprejemali. Vedeti moramo, da je rudar utrujen, ostali pa očitno ne. Igra je šaljiva, vendar realistično predstavi opisano situacijo. Predstavljamo le kratek insert iz predstavljenе gledališke igre.

KNAPOVSKA ZGODBA, 22 LET POZNEJE

Moža v tistem trenutku vrže iz stola proti televiziji, kriči in maha s pestjo proti ekranu:
„Faul! Faul!! sudija...anis vidu, d ga je sputaknu...Čakte! Seute pršl u Trboule, le čakte...„

Žena zloga fasngo iz vrečke in se niti ne obrne ob tem rompompomu, a ne more, da kot dobra Trboveljčanka ne doda čez ramo:
„Kuga se kej tuk djareš zraun te tekme, sej jo že pjatič punaulajo, pa je zmiri glih...„

Mož odvrne:
„Botih, d j mjan še kdaj fusbal špilat, bi jim js že pukazu...mi smo špilal fuzbal, mi ja, z serviče smo špilal in ssrцем, z Trboule, ja! mi pa smo špilal...ne pa tule...„

Žena doda:
„Tispa svoje udšpilu, mal sharmunko mal pa z muko. Ztu pa si duans kripl. Oooo, kdaj je use tu mnil? Pa tuk je blu lušn u kulunij. Mel smo grjado, fižola poun špajz, pa zajce, pa kure pa tistga prasca ne bom pozabla nkol, ku smo ga spital na 300kil. Cela kulunija je pjakla jajce ceu mesc na tiste ucvirke pa je masti še vseen ustal kja du maja. Pual so ns pa razselil, so rjakl un guspudi ud rudnka, da bojo kuolm kupal. Kuolm, u naši kulunij? Dete ga no mal mjan...Pa se niso hecal, ne!! Čisnč se niso hecal, so res pršl, pa nas nagonil...Kuolma je blu pa glih za en mesc dela ... Nm so pa uničl živleje ...

Mož se iz fotelja spet dere v ekran.
„Pudaj, pudaj...lega no, misl, d j sam na igriši...pudaj no...aaaaaaa...sej sm vedu...stak kuker Uko, kje tuk cajta triblu, d je na kuanc sam sjabe u kornerji sputaknu...„

Žena:
„Kaj ne boš vedu, d nou pudau, sej še js vem, ku že ta pjetič gljedam...„

Žena bolj zase kot možu govori, medtem ko si opasuje firtuh in pripravlja metlo ter smetišnico, da bi pometla stanovanje.

Praktični izdelki naše drogerije

Dišavna tekočina je primerna za ustvarjanje prijetnih dišav v omarah, kletnih prostorih, kuhinjah in kjerkoli v stanovanju. S pravim vonjem obogatimo celoten prostor in poskrbimo za naše dobro počutje.

Osvežilec zraka je narejen iz naravnih in neškodljivih snovi in prav zato se razlikuje od kupljenih osvežilcev zraka. Primeren je za otroke in za odrasle, za ljudi, ki trpijo zaradi astme, alergij in obolenj sinusov. Uporaben je tako v zimskem času, ko prostore ogrevamo, kot tudi v poletnem času, ko imamo težave z vlago v stanovanju.

Zeliščno milo je namenjeno negi občutljive kože, primerno je za mastno in tudi nečisto kožo. Zeliščno mazilo zaradi izbranih sestavin deluje na našo kožo blagodejno in ima veliko zdravnih učinkov.

